

Na počátku Descartesových Pravidel pro vedení ducha stojí požadavek po jistém vědění jako východisku všech relevantních lidských aktivit. Myšlenka jistého vědění zde postupně získává podobu univerzální moudrosti či "dobré mysli" (tj. rozumovosti), metody a mathesis universalis, nauky o uspořádávání a měření. Výrazem rozumovosti (a tedy aktivity) descartesovského poznání je mj. odmítnutí aristotelsko-scholastické myšlenky kategoriálního řádu jsoucna jako zdánlivě samozřejmého, nezprostředkovaně daného vodítka poznávacího procesu. V kontextu tohoto odmítnutí je zavržena i představa substance jako daného absolutna a vůči ní relativních (ji "respektujících") akcidentů, případků.- Stará ontologie se však přesto v Descartesově metodě prosazuje: poznávající "dobrá mysl" se stává "substancí" světa jako poznávaného, vše poznávané, a jako takové uspořádávané ji "respektuje", "připadá" jí. Poznávající (uspořádávající) "dobrá mysl" je však ve své aktivitě nejen "substancí" (úsil) světa jako poznávaného, nýbrž v jednotě s tím i jeho principem, arché, příčinou. Descartesovská metoda tedy není jen "ontologií" či "onto-logií", nýbrž je "onto-theo-logií" světa jako poznávaného (případně jeho onto = theo = logií).- Onto-theo-logie poznání přitom vyúsťuje v takové pojetí (konečného) jsoucna (ontologii v pravém smyslu), kdy na jedné straně vystupuje "dobrá mysl" jako aktivní, spontánní substance (ingenium) a na druhé materiální příroda jako pasivní matematoidní rozlehlost. Člověk je koncipován jako jsoucno schopné dospět k jistému pochopení svého předmětu, materiální příroda jako pole jistého postupu lidské racionality. Tento rozvrh jistého poznání je však sám o sobě nezajištěný. K jeho založení slouží Descartesovi metafyzický výzkum, nejdůkladněji předvedený v Meditacích o první filosofii.